

כדבריך התורה כיסתו ואתה מגלה אותו, ואם לאו — אתה מוציא לעז על אותו צדיק. [ולדבריו, צלפחד מת בחטא המעפילים ולא בחלול שבת].
[כיוצא בדבר דרש רבי עקיבא שאף אהרן נתנגע כמרים. וחלק עליו רבי יהודה בן בתירא].

דף צז

קלב. מנין ש...

- א. החושד בכשרים לוקה בגופו.
 - ב. מדה טובה ממהרת לבוא ממדת פורענות.
 - ג. כל פחות משלשה טפחים — כלבוד דמי.
- א. אמר ריש לקיש: החושד בכשרים לוקה בגופו שכתוב ויען משה ויאמר, והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקלי כי יאמרו לא נראה אליך ה', וגלוי לפני הקב"ה שיאמינו. אמר לו: הם מאמינים בני מאמינים ואתה אין סופך להאמין... ומנין שלקה — ויאמר ה' לו עוד הבא נא ירך בחיקך — ויבא ידו בחיקו, ויוצאה והנה ידו מצרעת כשלג.
- ב. אמר רבא ואיתימא רבי יוסי בר חנינא: מדה טובה ממהרת לבא ממדת פורענות, שאילו במדת פורענות כתוב ויוצאה והנה ידו מצרעת כשלג, ואילו במדה טובה כתוב ויוצאה מחיקו והנה שבה כשרו.

ג. מסקנת הגמרא שכל פחות משלשה כלבוד דמי (הן לענין הנחה על קרקע הרשות הן לענין מחיצות) — הלכה היא שנתקבלה במסורת. (ובכלל מה שאמרו (עירובין ד) 'שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני').

קלג. מה הדין במקרים הבאים?

- א. הזורק מרה"י לרה"י דרך רה"ר — למטה מעשרה טפחים.
 - ב. כנ"ל, למעלה מעשרה טפחים.
 - ג. כנ"ל במעביר.
 - ד. כנ"ל במושיט לחברו.
 - ה. המוציא מרה"ר לרה"ר ורה"י באמצע.
 - ו. המוציא מרה"י לרה"ר ועבר ד' אמות ברה"ר עד שנה.
 - ז. נתכוין לזרוק ארבע זורק שמונה.
 - ח. נתכוין לזרוק שמונה זורק ארבע.
- א. הזורק מרה"י לרה"י דרך רה"ר, למטה מעשרה טפחים — אם נוקטים 'קלוטה כמי שהונחה דמי', חייב. ואם לאו — פטור. והוכיחו שבדבר זה נחלקו רבי עקיבא וחכמים. רבי עקיבא מחייב (אחת) וחכמים פוטרים.

א. אם היינו נוקטים לחייב על תולדה במקום אב, כשיטת רבי אליעזר, וגם 'קלוטה כמי שהונחה' — היה מתחייב שתיים, אחת משום הוצאה ואחת משום הכנסה. אלא שלהלכה אין חייבים על תולדה במקום אב, [וכן היא דעת רבי עקיבא עצמו (בכריתות טז). ר"ן].
ולעיל (ד): מבואר שיש צד לומר שכדי להיחשב עקירה המחייבת, צריך החפץ להיות מונח על מקום חשוב, ולפי זה אף לרבי אליעזר אינו חייב שתיים.

ב. לדעת רבי אלעזר אליבא דרבי עקיבא, אנו למדים זורק ממושיט — הלכך הזורק חייב אפילו אם ננקוט 'קלוטה' לאו כמי שהונחה דמי, [וכדין מושיט למטה מי' שמבואר בדברי כמה ראשונים שחייב]. וכן מפורש בתוס' ה' ד"ה דאמרינן, ובריטב"א כאן.

ג. מדברי הגמרא (והראשונים) משמע, שאם רצה שהחפץ ינוח ברשות היחיד, גם אם ננקוט 'קלוטה כמי שהונחה' — פטור, שהרי אינו רוצה בהנחה שבדרך. אינו חייב אלא כשאומר בכל מקום שתמצה תנוח. אך לדעת הרמב"ם שבנתכוין לזרוק שמונה זורק ארבע חייב, הכי נמי יש לחייב. ואולם מהריטב"א משמע שאף לשיטה זו פטור, לפי שנתכוין לרשות אחרת. זרק סמוך לקרקע בתוך שלשה טפחים — לדברי הכל חייב.

כן אמר רב חלקיה בר טובי, ותניא כוותיה. אולם להלן (ק.) אמר רבא שאינו חייב לחכמים אלא אם נח על גבי משהו ברה"ר, וכמותו פסקו הרמב"ם (יג,טז) והרי"א¹. (ויש אומרים שכן גם דעת רב המנונא והברייתא שהביא. רשב"א בשם רה"ג). ואולם רבנו חננאל והרמב"ן נקטו כרב חלקיה, שכמותו שנינו בברייתא, לחייב אף ללא הנחה ע"ג משהו.

ב. הזורק מרה"י לרה"י דרך רה"ר, למעלה מעשרה — לדעת רב המנונא ורב חלקיה בר טובי, וכן שנינו בברייתא, פטור בכל אופן, (לפי שאין רה"ר תופסת למעלה מעשרה, ולא ילפינן זורק ממושיט), אלא שאסור הדבר משום 'שבות' מלבד כששתי הרשויות שייכות לאדם אחד, [ובגובה שוה, אבל אם אינן מכוונות — נחלקו רב ושמואל אם מותר לזרוק מזו לזו אם לאו (וכן הלכה), שמא לא יכוין היטב ויפול לרה"ר ועלול להביאו משם]. ואולם רבי אלעזר אמר שרבי עקיבא מחייב חטאת, מפני שלמדים זורק ממושיט. (ודוקא כששתי הרשויות נמצאות בדיוטא אחת, בדומה להעברת הקרשים מעגלה לעגלה במשכן, ולא כאשר הן בשני צדי רה"ר, שאז המעביר מזו לזו פטור).

ג. המעביר מרה"י לרה"י דרך רה"ר — אין מפורש בגמרא דינו, אלא שמבואר שאין לחלק בין מעביר תוך עשרה או למעלה מעשרה.

ומחלוקת הראשונים בדבר; התוס' (בעירובין לג.) נקטו על פי סוגיתנו לחייב. והרשב"א כאן חולק.

ולכן עזאי הסובר מהלך כעומד דמי, נחשב שנה ברה"ר וכמוציא מרשות היחיד לרה"ר ומרה"ר לרה"י. ולפי"ז לדעת המחייב על תולדה במקום אב — יתחייב שתיים.

ד. המושיט מרה"י לרה"י דרך רה"ר, אינו חייב אלא כדרך שהיה במשכן, שהיו מעבירים קרשים מעגלה לעגלה שלאחריה, והיינו בדיוטא = שורה, קומת בנין) אחת דוקא, אבל שתי גזוזטראות משני צדי רשות הרבים, המושיט מזו לזו פטור. ואין חילוק בין מושיט למעלה מי' למושיט למטה מי'. (כן מפורש בפסקי הרי"א² ועוד. וכן משמע ברמב"ם יג,יח. ואולם מדברי התוס' (לעיל ד. ד"ה אבל) משמע שאין הדבר מוחלט ויש צד לומר שאין מושיט חייב אלא למעלה מי').

א. יש סוברים שאין חיוב משום 'מושיט' אלא באופן שכשהגיע החפץ לרשות היחיד האחרת, יצא לגמרי מרשות היחיד הראשונה. ויש סוברים להפך, החיוב הוא רק כאשר הקצה האחד עדיין ברשות הראשונה, ופרשו בזה 'דיוטא אחת' ו'שתי דיוטות'. ולפי פירוש זה אין הבדל אם רוחב רה"ר מפסיק או האורך אלא הכל תלוי אם נותק הדבר מן הרשות הראשונה כשהגיע לשניה, אם לא (ע' בריטב"א צו ובראשונים להלן).

ב. התוס' (ג. ד"ה בעשותה) כתבו על פי הירושלמי, שאין 'מושיט' אלא זה המניח לידו של אדם אחר. ואולם הרמב"ם השמיט תנאי זה, וכנראה משמע לו שתלמודנו חולק על כך, והמושיט ומניח ללא אדם אחר גם כן חייב (עפ"י הו"א סב, יט אות ה).

ה. המוציא מרה"ר לרה"ר ורה"י באמצע — רבי מחייב וחכמים פוטרים. ואמרו רב ושמואל: לא חייב רבי אלא ברה"י מקורה, שאז נחשב הבית כאילו הוא מלא והרי החפץ נידון כמונח ברה"י.

א. בסוגיא בגטין (עט.) נקטו שרבי סובר 'קלוטה כמי שהונחה דמי' וחייב בכל רה"י, הגם שאינה מקורה (עפ"י תוס' לעיל ה).

ב. מדברי הגמרא מתבאר, שאם רצה שהחפץ ינוח ברשות הרבים, גם אם ננקוט 'קלוטה כמי שהונחה' [ו'ביתא כמאן דמליא'] — פטור, שהרי אינו רוצה בהנחה שכדרך. וכן מפורש בראשונים. אך לדברי הרמב"ם שנתכוין לזרוק שמונה זורק ארבע חייב, הכי נמי יש לחייב. (ערשב"א). ואולם הריטב"א כתב שאפילו לדעה זו פטור, מפני שנתכוין לרשות אחרת.

הסיקו בגמרא שגם רבי לא חייב שמים אלא אחת, כי אין חייבים על תולדה (הכנסה) במקום האב (הוצאה). מבואר בבביתא שאם יש ארבע אמות ברשות הרבים, בצירוף שתי הרשויות — חייב גם לחכמים, מפני שרשויות מצטרפות זו עם זו, והרי העביר ד' אמות ברשות הרבים.

לפרש"י (כגרסה שלפנינו. ובמאירי כתב שברש"י מוגה לא נמצא זאת), רבי יוסי (פ.) חולק על כך וסובר שאין רשויות מצטרפות. ויש חולקים וסוברים שאין מחלוקת בדבר (רשב"א, ריטב"א. וכ"מ ברמב"ם — שפ"א; הגהות בן אריה).

הרלב"ג (פרשת יתרו) כתב שלא כשאר הראשונים, שאף רשות היחיד שבאמצע מצטרפת לד' אמות, כיון שכתוב 'שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקומו', והרי הוציא ד' אמות ממקומו הראשון (ע' בשבט הלוי ח"ט צג).

ו. מרה"י לרה"ר ועבר ד' אמות ברה"ר עד שנה — רבי יהודה מחייב וחכמים פוטרים.

בתחילה פרש רב יהודה בשם שמואל שלרבי יהודה חייב שמים, שמחייב על תולדה במקום אב, וטעמו משום 'קלוטה כמי שהונחה דמי', ובאומר 'כל מקום שתרצה תנוח' — והרי נתחייב אחת בהגיעו לאויר רה"ר ועוד אחת משום ד' אמות ברה"ר. וחכמים סוברים שאינו חייב אלא אחת.

אבל מסקנת הגמרא לפרש, כגון שרצה שינוח מיד בצאתו לרה"ר; רבי יהודה מחייב אחת, כי סובר קלוטה כמי שהונחה דמי, והרי מיד שיצא לרה"ר נתקיימה מחשבתו, וחכמים פוטרים, שסוברים 'לאו כמי שהונחה' והרי ההנחה היתה בריחוק מקום, ולא נתקיימה מחשבתו. אבל אם אמר 'כל מקום שתרצה תנוח', או שרצה שינוח במקום שנה — לכל הדעות חייב אחת.

א. הרמב"ן פרש: לא שאמר בסתם שתנוח מיד בצאתו, כי אז יהא פטור, שהרי דעתו שיעמוד החפץ מהילוכו, ולא עמד, אלא כלומר רוצה אני שיהא החפץ כמונח עם יציאתו לענין שבת, שלא אתחייב על ההמשך.

ב. לדברי הירושלמי (כאן, ומונח בירושלמי), רבי יהודה סובר שהעברת ד' אמות היא אב-מלאכה נפרד, והלכך חייב שמים, אחת על הוצאה ואחת על העברה.

ז-ח. נתכוין לזרוק ארבע זורק שמונה, או להפך — הסיקו בגמרא שפטור, שהרי לא נתקיימה מחשבתו, מלבד אם אמר 'בכל מקום שתרצה תנוח'. [ואינו דומה לכותב שם משמעון — כי כל המתכוין לכתוב 'שמעון' מתכוין לכתוב 'שם' והרי נעשית מחשבתו].